

การพัฒนาสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชาในคณะครุศาสตร์

นายไทย ทิพย์สุวรรณกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

ภาควิชาวิจัยการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-885-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017826

1178824X

THE DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEM FOR DECISION MAKING OF
THE ACADEMIC DEPARTMENT HEAD IN THE FACULTY OF EDUCATION

Mr. Thai Tipsuwannakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy
Department of Educational Research
Graduate School
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-885-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชาในคณะครุศาสตร์

โดย

นายไทย ทิพย์สุวรรณกุล

สาขาวิชา

การวัดและประเมินผลการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร. ทองอินทร์ วัรงค์ไสธร

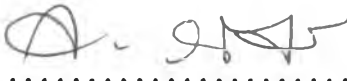

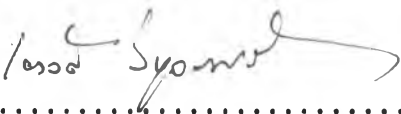
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

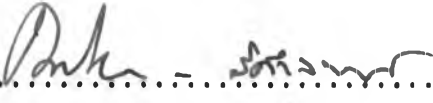

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากย์)

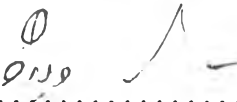
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. อุตุมพร จามรมาน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทองอินทร์ วัรงค์ไสธร)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เยาวดี วิบูลย์ศรี)

.....กรรมการ
(ดร. ธีรรัตน์ วิศาลเวทย์)

.....กรรมการ
(ดร. อารุง จันทวานิช)

ไทย ทิพย์สุวรรณกุล : การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชาในคณะครุศาสตร์ (THE DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEM FOR DECISION MAKING OF THE ACADEMIC DEPARTMENT HEAD IN THE FACULTY OF EDUCATION)

อาจารย์ที่ปรึกษา : ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ รศ.ดร.ทองอินทร์ วงศ์โสธร,
222 หน้า. ISBN 974-578-885-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เฉพาะ 3 ประการคือ เพื่อวิเคราะห์เนื้อเรื่องการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา เพื่อวิเคราะห์สารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาใช้ประกอบการตัดสินใจ และเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1... เนื้อเรื่องการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา มี 38 เรื่อง แบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ การตัดสินใจในงานบริหารทั่วไป งานผลิตบัณฑิต งานวิจัยและผลิตผลงานวิชาการ และงานบริการทางวิชาการ เนื้อเรื่องการตัดสินใจที่หัวหน้าภาควิชาเห็นว่าสำคัญที่สุด 5 เรื่องแรกคือ การคัดเลือกอาจารย์ใหม่ การวางแผนการดำเนินงานของภาควิชาในแต่ละปี การเปิดสอนแต่ละรายวิชา การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนารายวิชา

2. สารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาใช้ประกอบการตัดสินใจมี 35 รายการ แบ่งเป็น 5 ด้านคือ สารสนเทศนิสิตนักศึกษา สารสนเทศอาจารย์ สารสนเทศหลักสูตรและรายวิชา สารสนเทศการเงินและงบประมาณ และสารสนเทศอาคารสถานที่ รายการสารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาเห็นว่าสำคัญที่สุด 5 รายการคือ หลักสูตรที่ภาควิชาเปิดสอนและรายวิชาในหลักสูตร รายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา งบประมาณที่ภาควิชาได้รับในแต่ละปี งบประมาณที่ภาควิชาใช้จริงในแต่ละปี และจำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์เฉลี่ยต่ออาจารย์ 1 คน

3. ในระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา มีการจัดเก็บข้อมูล 10 ประเภท ซึ่งเพียงพอสำหรับการจัดหาสารสนเทศ 18 กลุ่มรายการ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชาทั้ง 38 เรื่อง

4. การตรวจสอบระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น พบว่า แบบเก็บข้อมูลทุกฉบับมีความเหมาะสม รายละเอียดและรูปแบบของรายการสารสนเทศง่ายต่อการทำความเข้าใจ ระบบสารสนเทศนี้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และช่วยให้ตัดสินใจถูกต้องรวดเร็วขึ้น

ภาควิชา ..... ศึกษาศาสตร์ .....
สาขาวิชา ..... การวัดและประเมินผลการศึกษา .....
ปีการศึกษา ..... 2533 .....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมที่ยังมีเนื้อเดิม

THAI TIPSUWANNAKUL : THE DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEM FOR DECISION MAKING OF THE ACADEMIC DEPARTMENT HEAD IN THE FACULTY OF EDUCATION. THESIS ADVISOR : PRO. SOMWUNG PITIYANUWAT, Ph.D., ASSO. PRO. TONG-IN WANGSOTORN, Ph.D. 222 PP.

The purposes of this research were to explore the decision contents, identification of information requirements to support decision making, and the development of information system for decision making of the academic department head. The findings were as follow :

1. There were 38 decision contents which were classified into 4 areas : general administration, the production of graduate, the research and academic publication, and the academic service. The 5 most important decision contents were the faculty selection, the annual academic planning, courses offering, curriculum and courses development.

2. There were 35 information items for decision making which classified into 5 areas as student information, faculty information, curriculum and course information, budget information, and facility information. The 5 most important items were curriculum and course offered by the department, courses offered each semester, the budget allowed for each fiscal year and the actual expense, and instructional work load.

3. There were 10 groups of data collection in the information system to support the decision making of the academic department head. These data would be derived to 18 lists of information for supporting the 38 decision contents.

4. The information system testing showed that every data collection form was sufficient, details and form of the information lists were easy to comprehend, the information system could actually put to work, and enable faster and more accurate decision making.

ภาควิชา ..... วิทยาลัยสงฆ์ .....
สาขาวิชา ..... การวัดและประเมินผลการศึกษา .....
ปีการศึกษา ..... 2533 .....

ลายมือชื่อนิติ ..... *S. U.* .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Somwong Pitayanawat* .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาช่วย ..... *T. In Wangsotorn* .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ก็ด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์ ดร. สัมพันธ์ พิธิยานุวัฒน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ทองอินทร์ วงศ์ไสธร์ ที่ได้ให้ความแนะนำที่เป็นประโยชน์ตลอดเวลา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของรายงานการวิจัยด้วยความเอาใจใส่ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงานและบุคคลที่เป็นเหตุวิจัยในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยจนทำให้ผู้วิจัยสามารถประมวลและสรุปผลได้ในที่สุด ซึ่งถ้าผู้วิจัยไม่ได้รับ ความกรุณาในส่วนนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สำเร็จอย่างแน่นอน

ขอขอบคุณคุณบรรพต ชื่นสว่าง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการพิมพ์โปรแกรมคำสั่งคอมพิวเตอร์ สิ่งทีสุข ที่ได้ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์เอกสารต่าง ๆ รวมทั้งรายงานการวิจัยฉบับนี้จนเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ และผู้ที่ได้ให้ความแนะนำช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยทั้งนี้อาจจะกล่าวมาไม่ได้ทั้งหมด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับกำลังใจและการสนับสนุนจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภัฏศรี ทิพย์สุวรรณกุล และบุตรชายทั้งสองคนของผู้วิจัย ในคราวที่จำเป็น ทำให้ผู้วิจัยผ่านช่วงวิกฤตต่าง ๆ งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของภาควิชา ตลอดจนผู้ที่สนใจตามสมควร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความจำเป็นและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
กรอบความคิดในการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	11
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	13
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....	14
ภาควิชาและการกิจของภาควิชา.....	14
ภารกิจของหัวหน้าภาควิชา.....	24
หัวหน้าภาควิชากับการตัดสินใจ.....	39
สารสนเทศกับการบริหารภาควิชา.....	50
แนวคิดพื้นฐานของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร.....	60
แนวคิดในการพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	71
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
การวิเคราะห์เนื้อเรื่องการตัดสินใจและสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจ ของหัวหน้าภาควิชา.....	79
การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา.....	86
การตรวจสอบระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา.....	87

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
ผลการวิเคราะห์หาเนื้อเรื่องการตัดสินใจและสารสนเทศที่จำเป็นในการตัดสินใจ ของหัวหน้าภาควิชา.....	91
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นของการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของ หัวหน้าภาควิชา.....	112
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของ หัวหน้าภาควิชา.....	130
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	149
สรุปผลการวิจัย.....	149
อภิปรายผลการวิจัย.....	157
ข้อเสนอแนะ.....	160
บรรณานุกรม.....	165
ภาคผนวก.....	173
ก สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	174
ข ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เนื้อเรื่องการตัดสินใจและสารสนเทศที่ใช้สำหรับการตัดสินใจ ในการบริหารภาควิชาจากการศึกษาสภาพจริงของภาควิชา.....	180
ค รายการสารสนเทศในระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา.....	185
ง แนวการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนการในในฐานะหัวหน้าภาควิชา.....	197
จ แบบสำรวจเนื้อเรื่องการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานของภาควิชาในคณะ ครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์.....	199
ฉ แบบสำรวจสารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาในคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ใช้ในการ ตัดสินใจเพื่อการบริหารภาควิชา.....	209
ช แนวการสัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชาที่ทดลองใช้ระบบสารสนเทศ.....	213
ซ แนวการสัมภาษณ์/แบบถามความเห็นเกี่ยวกับการกรอกข้อมูลลงในแบบเก็บข้อมูล....	215
ฅ แบบถามความเห็นเกี่ยวกับการทดลองระบบสารสนเทศ.....	216
ประวัติผู้เขียน.....	222

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ความต้องการสารสนเทศตามระดับของการตัดสินใจในองค์การ	54
2 ความต้องการสารสนเทศแต่ละลักษณะในการตัดสินใจแต่ละระดับ	55
3 จำนวนภาควิชาในคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยประเภทจกัตรี ของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่เป็นพลวิชัย	83
4 จำนวนแบบสำรวจที่ส่งออกและได้รับกลับคืนมา จากเนกตามมหาวิทยาลัย	85
5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เนื้อ เรื่องการตัดสินใจในการบริหารภาควิชาจากการสัมภาษณ์ ผู้มีประสบการณ์ในฐานะหัวหน้าภาควิชา	91
6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสารสนเทศที่ใช้สำหรับการตัดสินใจในการบริหาร ภาควิชา จากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในฐานะหัวหน้าภาควิชา	94
7 จำนวนหัวหน้าภาควิชาปัจจุบันที่เป็นพลวิชัยจากเนกตามลักษณะภูมิหลังบางประการของ หัวหน้าภาควิชา	98
8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเห็นของหัวหน้าภาควิชาในคณะครุศาสตร์ปัจจุบัน เกี่ยวกับ ความถี่ในการตัดสินใจและความสำคัญของ เนื้อ เรื่องที่ตัดสินใจ	99
9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของหัวหน้า ภาควิชาในคณะครุศาสตร์	103
10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญและความหายากของสารสนเทศที่ใช้ สำหรับการตัดสินใจในการบริหารภาควิชาตามความเห็นของหัวหน้าภาควิชาใน คณะครุศาสตร์ปัจจุบัน	105
11 เปรียบเทียบระดับความสำคัญของรายการสารสนเทศตามความเห็นของหัวหน้าภาควิชา ปัจจุบันที่มีลักษณะภูมิหลังบางประการต่างกัน	110
12 รายการสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้ในระบบสารสนเทศ	113
13 สารสนเทศที่ใช้สนับสนุนการตัดสินใจในแต่ละ เรื่องตามความเห็นของหัวหน้าภาควิชา ในคณะครุศาสตร์ปัจจุบัน	115
14 รายการสารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาใช้ประกอบการตัดสินใจในแต่ละ เรื่องจากการ จำลองสถานการณ์	133

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	ความเห็นของหัวหน้าภาควิชาในเรื่องความง่ายต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ รายละเอียดและรูปแบบของรายการสารสนเทศจากการจำลองสถานการณ์...	145
16	ความเห็นของหัวหน้าภาควิชาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการ บริหารภาควิชาจากการจำลองสถานการณ์.....	146

สารบัญแนกภูมิ

แนกภูมิที่	หน้า
1 ความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ.....	47
2 ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแผนกวิชาตามความเห็นอาจารย์.....	48
3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบสารสนเทศ.....	64
4 วงจรการพัฒนาสารสนเทศ.....	75
5 ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชาในคณะครุศาสตร์....	129